

Datum : 5 maart 2025
Aan : Commissie Fysiek Domein 11 maart 2025
Van : Armand Houben, namens groep mergelkenner en -enthousiastelingen
Onderwerp : Aanpassing bouwvoorwaarden door gemeente gefinancierde gebouwen

Mergel in Valkenburg aan de Geul

Valkenburg aan de Geul presenteert zich als Mergelstad. Logisch, het is immers een historische stad die zijn karakter en charme te danken heeft aan haar bijzondere geografische ligging. Aan de voet van het Heuvelland zijn vele mergelgroeven te vinden. Met de blokken die hier in de loop der eeuwen gewonnen zijn, zijn kastelen, kloosters, boerderijen, hotels, huizen en kapellen gebouwd. Kortom, mergel is onlosmakelijk verbonden met alle kernen van de gemeente Valkenburg aan de Geul.

Laat deze notitie een aanzet zijn om te komen tot een aanpassing in de bouwvoorwaarden voor nieuwe door de gemeente gefinancierde gebouwen. In vier paragrafen proberen we een beeld te schetsen waarom die aanpassing wenselijk is.

1. Ons cultureel erfgoed

Alle kernen van onze gemeente zijn sterk verweven met mergel. De kalksteen wordt al eeuwenlang toegepast voor de bouw. Mergel heeft gezorgd voor de unieke uitstraling van iedere dorpskern, zonder uitzondering. Om deze uitstralingen in stand te houden, dient de gemeente basisvoorwaarden te scheppen waarin de charme van mergel kan gedijen. Het niet in het leven roepen van die voorwaarden kan willekeur in de hand werken. Hier wel, daar niet. De gemeente zou de verantwoordelijkheid moeten nemen om haar cultureel erfgoed te beschermen. Door mergel te verplichten in nieuwbouw zorgt de gemeente ervoor dat de mergelcharme gewaarborgd wordt.

2. Ecologisch en economisch aantrekkelijk

Het bouwen met mergel heeft altijd gezorgd voor veel werkgelegenheid. Van het winnen van mergelblokken, het bewerken ervan en het bouwen ermee, is een ambacht. Een toename van de vraag naar mergel zou de sector economisch ten goede komen en voor de nodige arbeidsplaatsen kunnen zorgen. Wie weet zelfs een opleiding tot mergelwerker (van blokbreker tot verwerker).

Het gevaar voor mergel zijn de opkomende goedkope(re) en 'snellere' bouwmaterialen. Het dwingen van het gebruik van mergel in nieuwbouw zal de vraag naar mergel vergroten. Het zal de mergelwinnings- en verwerkingsindustrie een boost geven. Daarnaast wordt het materiaal onder de aandacht gebracht bij architecten. En het economisch gewin gaat verder dan alleen de bouwsector. Toerisme, het bekijks zal ook toenemen, vooral bij speciale of kunstzinnige verwerking van mergel.

We hebben de mond vol van duurzaamheid deze tijden. Steeds meer is er aandacht voor het gebruik van niet alleen natuurlijke materialen, maar ook voor lokaal geproduceerde producten. Mergel wordt gewonnen binnen de gemeentegrenzen en een verantwoorde keuze voor de bouwsector. De CO₂-uitstoot is hiermee nagenoeg nihil. En dan hebben we het nog niet over de thermische eigenschappen van mergel, die ervoor zorgen dat mergelgebouwen goed geïsoleerd zijn en doordoor weinig verbruiken. Voorts zijn mergelblokken eenvoudig te hergebruiken bij renovaties of nieuwbouw.

3. Toerisme

Valkenburg aan de Geul is van oudsher een populaire toeristische bestemming, niet in de laatste plaats door de historische uit mergel opgetrokken gebouwen. Het gebruik van mergel in nieuwbouw kan haar identiteit versterken en daarmee haar aantrekkingskracht vergroten. Valkenburg aan de Geul vermarkten als mergelstad, zou daarmee geen loze kreet zijn, maar krijgt zo handen en voeten.

Daarnaast zou het gebruik van mergel in nieuwbouw kunnen worden gecombineerd met educatieve en culturele initiatieven; vooral voor onze eigen jeugd. Zij dienen immers onze mergeltraditie voort te zetten.

4. Innovatie

De toepassing van mergel hoeft niet beperkt te blijven tot een herhaling van zetten. Wie weet welke toepassingen van mergel nog ontdekt worden door architecten en creatievelingen die met mergel aan de slag moeten. Het verplichten van mergel zal ons verstoelt laten staan.

Conclusie

Het eisen van het gebruik van mergel in nieuwbouwprojecten in Valkenburg aan de Geul is de enige manier om ons cultureel erfgoed te bewaken en voor de toekomst te waarborgen. De positieve neveneffecten en kansen zijn talrijk. De lokale economie wordt versterkt, de ecologische impact wordt verminderd, de toeristische aantrekkingskracht wordt vergroot en de educatieve mogelijkheden nemen toe.

Met terugwerkende kracht

In de nieuwbouw OBS Berg in de kern Berg is door de architect mergel opgenomen in zowel aan de buitenkant als binnen. De mergel binnen heeft een educatief motief. Financiën dreigen roet in de plannen te gooien en zou er een 'standaard' buitenkant en binnenmuur geplaatst worden. Is er een weg te vinden om in deze nieuwbouw de mergel op te nemen?